

TEZAUROL DE MONEDE MEDIEVALE DESCOPERIT ÎN LOCALITATEA GELU, JUD. TIMIȘ (SEC.XV-XVI)

de Venera Rădulescu

Descoperire întâmplătoare din anul 1964, în timpul lucrărilor de toamnă efectuate pe terenul agricol al localității Gelu, comuna Variaș, în locul numit "Seliște", tezaurul cuprinde atât piese de podoabă (un cercel de tâmplă, o agrafă pectorală, o pereche de copci, o copcă mică, o pereche de pafale și șapte nasturi)¹, cât și 900 monede medievale de argint. Obiectele erau depozitate într-un vas globular de curpu, cu diametrul de cca. 17 cm., vas mult deteriorat de lama tractorului².

Monedele tezaurului (groși, jumătăți de groși, dinari și helleri) au fost emise în: Polonia, Prusia, Transilvania, la Danzig, Swidnița, în Ungaria și Boemia, în perioada cuprinsă între anii 1479-1492 (cele mai vechi emisiuni) și 1597 (cele mai recente monede tezaurizate). Urmărind ordinea cronologică a emisiunilor, prezentăm în continuare clasificarea acestora pe emitenți și tipuri monetare³.

POLONIA (55 piese de o jumătate de groș și o piesă de un groș). Monedele se înscriu cronologic între sfârșitul secolului al XV-lea și primele trei decenii ale secolului următor. Cele mai vechi monede ale tezaurului sunt patru jumătăți de groș emise de Cazimir al IV-lea Jagello (1447-1492). Piese, nepurtând anul emiterii, se datează în perioada 1479-1492, dacă avem în vedere că pe revers, sub coroana regală, apar armele lui P. Kurozwencki (un trandafir), marelui trezorier al Poloniei între anii 1479-1499⁴. Aceleași arme le întâlnim și pe cele 19 piese de o jumătate de groș, având ca emitent pe Ioan Albert (1492-1501), pe care le datăm în perioada 1492-1499⁵. Piesa nr. 24 același emitent, prezentând legenda de pe revers despărțită de un inel, marca marelui trezorier St. Szydlowiecki, este datată, ca atare, între anii 1499-1501⁶. Monedele emise de Alexandru I (1501-1505), fără an de batere, sunt prezente în tezaurul cercetat prin 21 jumătăți de groș. Emise probabil în cantitate mai mică, piesele de tipul H.C. I, 202 sunt mult mai rare în majoritatea tezaurelor. În acest sens atragem atenția asupra singurei monede existente în cazul de față, varianta la numărul enunțat în catalog. Ultimul emitent al monedelor poloneze este Sigismund I (1506-1548). Tezaurul păstrează 10 jumătăți de groș datați: 1507 (4 piese), 1509 (2 piese), 1510 (4 piese), și un groș din anul 1529. Ultima monedă amintită poartă pe avers, sub legendă, armele marelui trezorier din anii 1526-1532, N. Szydlowiecki (o săgeată stilizată)⁷. După cum se știe emiterea jumătăților de groși încetează în 1511 iar baterea groșilor va începe în 1528.

¹ Pentru piesele de podoabă vezi: Venera Rădulescu, *Tezaurul medieval de podoabe descoperit în comuna Gelu, jud. Timiș*, RMN, 1982, 5, p. 56-65.

² Tezaurul se află în colecțiile Muzeului Național de Istorie a României, înregistrat a nr. de inv. 56069-56968 (monedele) și 56970-56983 (piesele de podoabă). Ele provin, prin transfer de la Complexul muzeal județean Timiș.

³ Vezi: anexa nr. 1. În clasificarea monedelor sunt utilizate următoarele abrevieri: H.C. = E. Hutten Czapski, *Catalogue de la Collection des médailles et monnaies Polonaises*, I-IV, Graz, 1957; M.L.H. = V. Müller zu Aichholz, A. Loehr, E. Holzmair, *Österreichische Münzprägungen 1519-1938*, Wien, 1948; U = E. Unger, *Magyar Eremhatározó*, fasc. I (1526-1657), Budapesta, 1958; CNH = L. Réthy, G. Probszt, *Corpus Nummorum Hungariae*, Akademische Druck u. Verlagsanstalt, Graz, 1958; HL = L. Huszar, *Münzkatalog Ungarn, von 1000 bis heute*, München, 1979; L = J. Lakos, *Ulászló pénzverése*, Numismatikai Közlöny (în continuare prescurtat N.K.), 58-59, (1959-1960), Budapesta, 1960, 23-32; H.P. = P. Harsányi, *Adatok a CNH III Kötetéhez (VII közlemény)*, NK, 15 (1916), 1916, p. 65-80; idem (VIII Közlemény), N. K., 16 (1917), 1918, p. 33-48, 85-93; idem (IX Közlemény), NK, 17 (1918), 1918, p. 33-56; R = A. Resch, *Siebenbürgische Münzen und Medaillen von 1938 bis zur gegenwart*, Sibiu, 1901; J = G. Jeszenszky, *Lajos denárai*, NK, 26-27 (1927-1928), 1931, p. 127-143; Pentru sigle și monetari vezi: T.A. Horváth, L. Huszar, *Kamaragrofok a Középkorban*, N.K., 54-55 (1955-1956), 1956, p. 21-32; A. Pohl, *A későközépkori magyar pénzek verdejegyei*, Budapesta, 1965; idem, *A körmöcbányai pénzverde későközépkori verdejegyei*, Az Erem, 35-36, 1966; (în continuare prescurtat PA, AK); idem, *Die Münzkammer Siebenbürgens, 1325-1526*, Südostdeutsches Archiv, 13, 1970, p. 24-43; G. Radoczy, *Az első évszázados magyar pénzek*, Az Erem, 1, 1974; C.K. = K. Castelin, *Grossus Pragensis*, Dresda, 16-17, 1967, p. 665-714; E.S. = A. Engel - R. Serrure, *Traité de numismatique du moyen âge*, III, Paris, 1905.

⁴ M. Gumowski, *Handbuch der polnischen Numismatik*, Graz, 1960, p. 29-30.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*; vezi și: K.J. Turowski, *Herby Rycerstwa Polskiego przez Bartosza Paprockiego*, zebrane i wydane r. p. 1584, Kraków, Nakładem Wydawnictwa Biblioteki Polskiej, 1858, p. 518.

⁷ *Ibidem*.

în urma hotărârii dietei de la Petrikau (1516)⁸. Grosul din 1529 face parte din așa numiții groși cu coroană a căror batere încetează în același an, după mutarea monetăriei regale de la Cracovia la Thorn. Emiterea lor va fi reluată în 1545 când monetăria cracoviană va fi redeschisă⁹. Toate monedele poloneze prezentate mai sus au ca loc de emitere monetăria de la Cracovia.

DANZIG. O altă piesă emisă de Sigismund I este un gros din 1531. Emisiunea aparține orașului Danzig (Gdańsk), iar pe reversul monedei se disting armele acestui oraș.

SWIDNIÇA. Tezaurul prezentat cuprinde 11 piese de o jumătate de gros, emitent fiind Ludovic al II-lea, regele Ungariei (1516-1526) ce își păstrase această posesiune în Silezia, în calitate de descendent al regilor polonezi. Maestrul monetar este Paul Monau. Pieseile imită jumătățile de gros poloneze dar au un titlu mult mai scăzut și reprezintă una din marile speculații monetare ale timpului cu grave consecințe în circulația bănească¹⁰. În tezaurul transilvănean acumulate în sec. al XVI-lea ele apar frecvent.

PRUSIA. Cele 9 exemplare de un gros din tezaurul analizat sunt emise de Albercht I de Brandenburg - Ansbach (1525-1568), marele maestru al Ordinului teutonic, trecut mai târziu la protestantism. Acesta își va crea un ducat ereditar din teritoriile prusiene ale ordinului. În 1525 devine vasalul regelui Sigismund al Poloniei, fapt ce explică prezența pe reversul monedelor sale a inițialei "S" ce o poartă vulturul prusian¹¹. Monedele datele în anii 1531, 1532, 1533, 1535, și 1538 îl înfățișează pe principe în tinerețe, cu părul, mustața și barba frizate, iar cele datele 1542 și 1543, în anii de maturitate, pleșuv, purtând barbă lungă. Calitatea argintului și greutatea exactă a pieselor le-au făcut foarte apreciate în tot secolul al XVI-lea. Ele sunt prezente în majoritatea tezaurilor acumulate în acest secol sau în prima jumătate a secolului următor, după cum o dovedesc descoperirile de la Vad, jud. Maramureș (38 exemplare), Șeica Mică jud. Sibiu (8 exemplare), cele din jud. Cluj de la Iacobenii (18 exemplare) și Moldovenești (47 exemplare), sau cele de la Gurba, jud. Bihor (61 exemplare)¹².

UNGARIA. Partea cea mai mare a tezaurului este formată din 821 dinari ce au ca emitenți pe Vladislav II (1490-1516), Ludovic II (1516-1526), ca și pe împărații Ferdinand I (1526-1564), Maximilian II (1564-1576) și Rudolf II (1576-1608) în calitate de regi ai Ungariei¹³. Ele provin de la monetăriile de la Kremnitz (astăzi Kremnica - în R.S.Cehoslovacă), Kassa (Cassovia, Košice - în R.S.Cehoslovacă), dintr-o monetărie neidentificată (siglele I - P), precum și din monetăriile de la Baia Mare și Sibiu. Ponderea cea mai mare revine monedelor bătute la Kremnitz, principalul atelier monetar al Ungariei, specializat mai ales în baterea monedelor de argint.

În cazul emisiunilor ungurești, în cadrul tipurilor principale, în tezaurul prezentat, pot fi sesizate numeroase variante în redactarea legendelor sau în redarea ornamentelor ce le însoțesc (rozete, punct, cerculețe, stelute ș.a.) acestea din urmă având, se pare, rolul unor semne de control. Se explică astfel activitatea intensă de batere a monedei și numărul relativ mare al meșterilor monetari. Deosebiri nesemnificative apar uneori însă și datorită uzurii ștanțelor sau aplicării greșite a acestora.

Cea mai veche monedă ungurească din tezaur este un denar din anul 1513, emis de Vladislav al II-lea, bătut la monetăria din Kremnitz (siglele: K-G), monetar fiind Georgius Thurzó.

⁸ M. Gumowski, op. cit., p. 34-36.

⁹ Ibidem, p. 35.

¹⁰ În legătură cu monetăria de la Swidniça vezi: F. Friedensburg, *Schlesiens Geschichte in Mittelalter*, II, Breslau, 1888, p. 252-262.

¹¹ W.D. Craig, *Germanic Coinages*, 1954, s.v. Prusia și Ordinul teutonic; F. Friedensburg, *Schlesiens Neuere Münzgeschichte*, Breslau, 1898, p. 122-199; W. Schwinkowski, *Das Geldwesen in Preussen unter Herzog Albrecht (1525-1568)*, Z.N. 27, 1908, p. 185-377; vezi și: A. Engel et R. Serrure, *Traité de numismatique moderne et contemporaine*, XVI-XVIII s.s., Paris, 1897, p. 380-382.

¹² E. Chirilă, A. Socolan, *Tezaurul monetar de la Vad, sec. XV-XVII*, în: Tezaur și descoperiri monetare din colecția Muzeului județean Maramureș, Baia Mare, 1971, p. 21-37; E. Chirilă, N. Gudea, Gh. Moldovan, *Tezaurul monetar de la Șeica Mică, sec. XVI-XVII*, în Tezaur și descoperiri monetare din Muzeul municipal Sighișoara, 1972, p. 41-57; E. Chirilă, Z. Mîlea, *Tezaurul de la Iacobenii, sec. XV-XVII*, Apulum, 6, 1967, p. 287-307; E. Chirilă, Z. Mîlea, *Tezaurul de monede feudale de la Moldovenești, sec. XVI-XVII*, în Muzeul Brukenthal, St. și Com., 12, Sibiu, 1965, p. 245-267; E. Chirilă, D. Ignat, *Tezaurul feudal de la Gurba, sec. XV-XVII*, Muzeul Regional Crișana, 2, 1967, p. 172 ș.c.l.

¹³ Dat fiind numărul mare de monede ungurești, pentru a avea o imagine exactă a compoziției tezaurului am prezentat în anexa nr. 1 un tabel cu specificarea emitenților, siglelor și monetărilor, încadrând cronologic fiecare tip monetar, conform cataloagelor și publicațiilor de specialitate. La rubrica "observații" am semnalat piesele inedite sau variante de la tipul monetar obișnuit.

Kremnitzul rămâne monetărie principală și în timpul regelui Ludovic al II-lea. Cei trei dinari din tezaur, emiși în anul 1518, 1526 și 1527, poartă siglele: K-G, K-A și respectiv L-K, desemnând pe maeștrii monetari Georgius Thurzó, Alexius Thurzo și respectiv Ludovicus Kremnica. Moneda din 1527 este emisă după moartea regelui, sub regina văduvă Maria.

După lupta de la Mohacs, 1526, o parte a Ungariei ajunge sub stăpânirea Casei de Habsburg, împărații din această dinastie emitând monede și în calitate de regi ai Ungariei.

Monedele emise sub Ferdinand I (311 dinari și trei falsuri de epocă), se însiruie continuu de-a lungul întregii domnii a împăratului, trei dintre piese fiind bătute la un an după moartea acestuia. Emiterea dinarilor lui Ferdinand I are loc, pentru 306 monede din acest tezaur la Kremnitz (siglele: K-B), monetar - Bernhard Peheim. Două dintre monedele bătute sub acest suveran au ca loc emiterea orașului Sibiu și sunt date: 1552¹⁴. Ele poartă siglele H-P. Comite cameral și arendaș al monetăriei siblene este la această dată Haller Petrus. Acestea constituie de altfel monede destul de rare având în vedere că, în scurta perioadă cât stăpânește Transilvania (1551-1556), Ferdinand I a bătut în special monede cu valoare mare (ducați, taleri, guldeni)¹⁵. Notăm existența a patru piese asemănătoare în tezaurul monetar de la Șieu, jud. Bistrița-Năsăud¹⁶, două piese în tezaurul de la Șeica Mică, jud. Sibiu¹⁷, o piesă în tezaurul de la Lunca Târnavei, jud. Alba¹⁸. O altă oficiu în care se emit dinari de către Ferdinand I este cea de la Baia Mare. Cele două monede din tezaur, emise aici, sunt date - 1555 și au siglele N-C (monetar necunoscut). La fel ca la emisiunile siblene din anul 1552 și ștanțele acestor ultime două monede băimărene sunt diferite între ele. Emisiuni ale monetăriei sus menționate, purtând aceleași sigle, dateate însă cu anul 1554, se păstrează, câte un exemplar, în tezaurile de la Șieu și Hațeg (jud. Hunedoara)¹⁹. O piesă din anul 1555 se păstrează în tezaurul de la Vad (jud. Maramureș)²⁰. Subliniem deci importanța aparte a celor două piese bătute în monetăria maramureșeană - piese aflate în tezaurul de care ne ocupăm²¹.

Monetăriile din Transilvania sunt amintite, de altfel, în documentele timpului. Georg Werner (începutul sec. XVI - după 1553), în "Raportul din lunile martie-aprilie 1552 despre veniturile regești din Transilvania", raport alcătuit pentru generalul Castaldo, descriind situația cămării din Transilvania, preciza, referitor la așezarea orașului Baia Mare: "Locul a fost odinioară foarte vestit pentru bogatele sale mine de aur și argint (...). Înăuntrul zidurilor este un castel, sediu oșezit al cămării și al cămărașului (...). În acel <castel> sunt ateliere de separare, de ardere și altele de acest fel ce țin de cămară. De castel depind paisprezece sate, din care două sunt ungurești, celelalte românești (...)"²².

O ultimă monedă pe care o semnalăm de la acest emitent este bătută în anul 1556, într-o monetărie neidentificată încă (siglele: I-P). De altfel și legendele imprimate atât pe avers cât și pe revers sunt variante la tipurile cunoscute. Caracteristic pentru dinarii emiși sub Ferdinand I este marea lor varietate. Radactarea legendelor ca și folcșirea semnelor despărțitoare cunoaște pentru aceste monede, în tezaurul prezentat, mai multe variante. Piesele inedite pot constitui completări ale cataloagelor de specialitate.

Un alt grup de monede îl formează piesele emise sub Maximilian al II-lea (197 dinari și un fals de epocă). Sunt prezente monede din toți anii de domnie ai emitentului, depășind chiar domnia cu doi ani. Locul emiterii, pentru majoritatea pieselor, este monetăria din Kremnitz (siglele: K-B). Două dintre piese, ce poartă anii 1574 și respectiv 1575, au fost bătute la Kassa și au siglele H-S²³.

Monedele ce au ca emitent pe Rudolf al II-lea (305 dinari) se opresc la anul 1597 reprezentând ultimele piese tezaurizate. La șase monede datarea nu a putut fi precizată din cauza stării de conservare sau a imprimării greșite. Monetăria de la Kremnitz este cea care predomină și la aceste emisiuni, excepție făcând o monedă din anul 1580 și alta din 1581 bătute

¹⁴ A. Rcsch, *op. cit.*, p. 5; P. Harsanyi, *op. cit.*, N. K., 16 (1917), 1918, p. 44, nr. 189 A, p. 45, nr. 190 C. Vezi și: F. Kenner, *Urkundliche Beiträge zur Geschichte der Münzen und Medaillen unter Kaiser Ferdinand I (1520- bis 1564)*, F. Kremnitz und Hermannstadt, N.Z., 34 (1902), p. 278-280.

¹⁵ G. Buzdugan, O. Luchian, Const. C. Oprescu, *Monede și bancnote românești*, București, 1977, p. 122.

¹⁶ E. Chirilă și St. Dănilă, *Tezaurul monetar de la Șieu, sec. XIV-XVII*, Apulum, 7, 1968, p. 505-527.

¹⁷ Pentru Șeica Mică, vezi nota nr. 12.

¹⁸ E. Chirilă și V. Pepelea, *Tezaurul monetar de la Lunca Târnavei sec. XV-XVI*, Apulum, 8, 1970, p. 97-101.

¹⁹ E. Chirilă și Gh. Lazin, *Tezaurul monetar de la Hațeg, sec. XV-XVI*, Apulum, 8, 1970, p. 89-96; pentru tezaurul de la Șieu vezi nota nr. 16.

²⁰ Pentru tezaurul de la Vad vezi nota nr. 12 (l.c.p. 29).

²¹ Vezi și: Gustav Gündisch, *Geschichte der Münzstätte Nagybanja in habsburgischer Zeit (1430-1828)*, N.Z., Viena, 1932, p. 67-98.

²² *Calători străini despre țările române*, II, Ed. Științifică, București, 1970, p. 64-65.

²³ A. Pohl, A. Kassai *pénzverde veréset későkőzépkorban*, Az. Érem, 45-46, 1968, p. 8-9.

la Kassa (siglele: H-S) ca și o monedă din anul 1581 bătută la Baia Mare (siglele: N-B). Moneda din anul 1580, fără sigle, se înscrie tipului bătut la Kassa în acel an (H.L. 1062/variantă revers).

Cele patru falsuri monetare din tezaur, care au înscrisi ca emitenți pe Ferdinand I (3 ex.) și Maximilian II (1 ex.), se pot distinge ușor după imprimarea incorectă a legendelor, greutatea mai mică, precum și metalul comun din care sunt bătute. Ele vor să imite dinarii de Kremnitz și imprimă siglele acestei monedări²⁴. Datarea pieselor lipsește la trei dintre aceste monede.

BOEMIA. Piese emise în Boemia sunt reprezentate de doi helleri: unul emis de Vladislav al II-lea (1471-1516)²⁵, monedă nedată și altul emis de Maximilian al II-lea (1564-1576) în anul 1571²⁶. Sub Maximilian al II-lea ciuma care băntuia la Praga face să se deschidă în 1569 o monetărie la Budweis. Aceasta va rămâne în funcțiune până când circumstanțele îi vor permite lui Rudolf al II-lea să restabilească monetăria de la Praga.²⁷ Aceste piese au legendă și reprezentare (leul Boemiei) pe o singură față. Prima dintre piesele enunțate are legenda dublu imprimată. Valoarea unui heller este de o jumătate de denar. Hellerii sunt relativ rari în tezaurul găsit în Transilvania. Exemplarele dispartate se cunosc în descoperirile de la Borzești și Iacobenii, jud. Cluj, Pozmuș, jud. Bistrița Năsăud, Vad, jud. Maramureș, Șeica Mică, jud. Sibiu ș.a. O excepție în acest sens face tezaurul de la Șieu, jud. Bistrița Năsăud (187 piese)²⁸.

Întinderea pe o perioadă de 110 ani a emisiunilor monetare din tezaurul prezentat demonstrează atât acumularea în timp a unui număr diferit de piese ca și puterea circulatorie a monedelor mai vechi, moneda de argint constituind o valoare intrinsecă. Circulația monetară în Transilvania, în secolele XVI-XVII, așa cum se constată cu ocazia cercetării tezaurului descoperite, se caracterizează printr-o mare varietate a monedelor din punct de vedere al provenienței lor. Faptul este datorat în primul rând emisiunilor puține și rare ale monedei de argint locală-monedă divizionară strict necesară în tranzacțiile comerciale curente²⁹. Plata tributului către Poarta Otomană făcea necesară emiterea în Principatul transilvan, în special a monedei de aur și a pieselor mari de argint³⁰. În prima jumătate a secolului al XVI-lea cea mai mare parte a cantității de monedă măruntă de argint care circulă în Transilvania este poloneză sau venită prin filieră poloneză. În tezaurul analizat în lucrarea de față am semnalat existența pieselor de o jumătate de gros poloneze și de Swidnica, a grosilor lui Sigismund I emiși la Cracovia sau în orașul Danzig precum și a grosilor ducelui Albert al Prusiei, groși care s-au bucurat de o largă circulație atât în Polonia cât și în Transilvania. În a doua jumătate a secolului al XVI-lea monedele ungurești sunt cele ce ocupă primul loc în circulația monetară transilvăneană. În tezaurul de care ne ocupăm, dinarii ungurești, încadrați cronologic între 1513-1597, însumează 821 monede, reprezentând 91,2% din totalul pieselor. Dintre aceștia, dinarii emiși la începutul secolului al XVI-lea (emisiuni Vladislav al II-lea și Ludovic al II-lea) se înscriu doar cu patre piese, restul reprezentând dinarii bătuți de Ferdinand I, Maximilian al II-lea și Rudolf al II-lea, în calitate de regi ai Ungariei. O infimă parte (2 helleri) o reprezintă monedele emise de unii dintre acești suverani în Boemia. Dieta de la Turda din anul 1557 preciza de altfel că: "Valoarea banilor din Transilvania să fie la fel cu cea a monedelor împăratului roman"³¹.

Coroborând acest tezaur monetar cu alte descoperiri contemporane provenite de pe teritoriul țării constatăm compoziția lor asemănătoare precum și aceeași proporție a diferitelor tipuri monetare³². Studiul tezaurului descoperit în localitatea Gelu confirmă din nou complexitatea și intensitatea vieții economice din secolele XV-XVI, permițând să se stabilească

²⁴ Pentru falsuri vezi: P. Harsanyi, *op. cit.*, (X közlémény), p. 93.

²⁵ K. Castelli, *op. cit.*, p. 707, fig. 1-2, vezi și: J. Cejnek, *Österreichische, Ungarische, Böhmisches und Schlesische Münzprägungen, v. 1519-1705*, Viena, 1936, p. 23.

²⁶ Miller zü Aichholz, A. Lochr, F. Holzmair, *op. cit.*, p. 56; J. Hlinka, L. Kraskovska, J. Novač, *Nálezy Stredosckych a nadoverykych minci na slovensku*, Bratislava, 1968, p. 80-81, Num. Sbor., 1966, p. 247.

²⁷ A. Engel et R. Serrure, *Traité de numismatique moderne et contemporaine*, Paris, 1897, p. 367.

²⁸ E. Chirilă și Z. Milea, *Tezaurul de monede feudale de la Borzești, sec. XV-XVI*, Apulum, 5, 1965, p. 407-416; E. Chirilă, St. Dănilă, *Tezaurul feudal de la Pozmuș, sec. XVI*, Tezaurul monetare, 2, 1965, p. 7-12; vezi și notele nr. 12 și 16.

²⁹ L. Hušzar, *Bethlen Gábor Péntzei*, Cluj, 1945, p. 4-16.

³⁰ C.C. Kirilescu, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, I, București, 1964, p. 103 ș.c.l.

³¹ Cf. C.C. Kirilescu, *op. cit.*, p. 105 (Referirea se făcea la Imperiul romano-german).

³² Vezi notele nr. 12, 15, 17, 18, 24 precum și E. Chirilă, *Tezaurul feudal de la Iclozel (r. Gherla) sec. XVI*, Muzeul Brukenthal, St. și Com., 12, Arheologie-Istorie, 1965, p. 277-280.

particularitățile Banatului în circulația monetară, relațiile sale cu țările din centrul și vestul continentului³³.

Așezată la circa 30 km de orașul Timișoara, localitatea Gelu, se află pe una din rutele comerciale populate ale evului mediu, străbătută frecvent de meșteșugari, negustori, țărani sau târgoveți, mercenari sau alte categorii din păturile mijlocii ale populației. De altfel, schimburile comerciale ca și staționarea trupelor militare în timpul unor precipitate evenimente politice constituie două din principalele căi de pătrundere a monedei străine pe teritoriul țării în sec. XVI și XVII³⁴.

Din punct de vedere al numeralului, tezaurul descoperit în localitatea Gelu cuprinde următoarele piese: 66 jumătăți de groș, 11 groși, 821 dinari și 2 helleri. Dacă socotim că un groș valorează trei dinari, o jumătate de groș un dinar și jumătate³⁵ iar un heller reprezintă o jumătate de dinar, putem aprecia valoarea tezaurului la aproximativ 955 dinari. Piese de podobă, lucrate cu rafinament artistic și îndemănare, se adaugă acestei valori³⁶.

Încercând să stabilim puterea de cumpărare a monedelor tezaurului, precizăm că datele sunt orientative, prețurile diferind de la o zonă la alta, precum și în timp. Diversitatea pieselor componente îngreunează pe de altă parte fixarea unei echivalențe precise. Unele referiri din documentele vremii facilitează totuși stabilirea unui raport între depozitul monetar prezentat și valoarea unor produse agricole și meșteșugărești ce se comercializau în această perioadă. În acest sens prezentăm un tabel privind prețurile unor produse agricole indigene sau de import pe piața Clujului în anul 1600³⁷.

PRODUSUL	UNITATEA DE MĂSURĂ	PREȚUL ÎN DINARI
făină	o căblă (cca. 160 kg.)	150
mei	o căblă (cca. 160 kg.)	120
orz	o căblă (cc. 160 kg.)	132
orez	un font (cca. 636 g.)	16
pipер	un font (cca. 636 g.)	65
carne de vită	un font (cca. 636 g.)	8-12
un ou		1
o găină		12
o găscă		18-20
un miel		32
un purcel		30-35
un bou		800-850
miere	un eitel (cca. 1,35 l.)	24-28
untdelemn	un eitel (cca. 1,35 l.)	50
unt	un eitel (cca. 1,35 l.)	40
vin	un eitel (cca. 1,35 l.)	3-5

Referitor la prețurile produselor meșteșugărești câteva informații din anul 1609 tot pe piața clujeană precizau costul unei perechi de încălțăminte femeiască la 46 dinari, a unei perechi de cioapi la 26-28 dinari iar a unei perechi de pantaloni la 25-40 dinari³⁸. Prețurile reale puteau fi însă ceva mai mari. Astfel, cu cei aproximativ 955 dinari se putea cumpăra circa 6 căble de făină sau 60 fonți de orez, sau 14 fonți de pipер, aproximativ 30 de miei sau între 79 și 119 găini, sau între 47 și 53 de găște sau între 27 și 32 de purcel, un bou sau 20 perechi de încălțăminte femeiască, sau 24-38 perechi de pantaloni. Desigur că valoarea produselor este diferită de la piață la piață iar echivalența nu poate fi decât relativă.

Făcând o apreciere asupra puterii lui de cumpărare putem afirma că acest depozit monetar a avut în epoca sa de acumulare o valoare apreciabilă față de prețurile curente; cu toate

³³ E. Chirilă și L. Groza, *Tezaurul feudal de la Caransebeș, sec. XVI-XVII*, Apulum, 8, 1971, p. 103-109; N. Enăstescu, *Tezaurul de monede feudale de la Gelu, jud. Timiș*, BSNR 67-69, (1973-1975), nr. 121-123, București, 1975, p. 175-176; O. Grefner, *Tezaurul de monede de la Radna (Lipova) din secolul al XVI-lea*, Apulum, 6, 1967, p. 347-354.

³⁴ În localitatea Gelu, jud. Timiș au fost descoperite și alte tezaure monetare (1934, 1964, 1970) - informație de la Stepanov Liubomir (localnic). Vezi și Nicolae Enăstescu, *Tezaurul de monede feudale de la Gelu (jud. Timiș)*, în: BSNR, anii LXVII - LXIX (1973 - 1975), nr. 121 - 123, Buc., 1975, p. 175 - 176.

³⁵ G. Harkó, *A Penz története Magyarországon 1526-1608*, Cluj, 1912, p. 43 și n.4, p. 44 și n.2; vezi și E.Chirilă, N. Lupu, *Tezaurul feudal de la Sadu, sec. XVI-XVII*, Muzeul Brukenthal, St. și Com., 1965, p. 121-142.

³⁶ V. Rădulescu, l.c., p. 56-65.

³⁷ S. Goldenberg, *Clujul în sec. al XVI-lea. Producția și schimbul de mărfuri*, București, 1958, p. 321-328, 358-364.

³⁸ *Ibidem*.

acestea, faptul că în tezaur predomină moneda mărunță de argint, piesele mai mari de argint sau cele de aur lipsind, confirmă presupunerea asupra originii modeste a posesorului său, care a acumulat în timp suma teaurizată. Considerăm astfel că tezaurul ar fi putut aparține unui reprezentant al păturii mijlocii a populației: țaran, meșteșugar, târgoveț, mercenar, mic negustor etc.

Cauza ascunderii tezaurului, dacă ținem seama de ultimele manede teaurizate ce pot fi datate cert (cei doi dinari din anul 1597), sunt frământările sociale, militare și politice ale celui sfârșit de veac.

Nesiguranța generată de luptele pentru eliberarea Banatului, răzvrătirile cetelor de haiduci, participarea populației locale, în armata lui Mihai Viteazul fac ca o serie de averi să fie puse pentru moment la adăpost. De altfel, în acest context istoric, se cunosc și alte tezaure ascunse pe teritoriul Transilvaniei³⁹.

Localitatea Gelu, situată în apropierea orașelor Timișoara și Lipova se implică în istoria social - politică a acestora, ambele sub stăpânire turcească din 1552. În 1595, conform unei înțelegeri intervenite între împăratul Rudolf al II-lea și Sigismund Bathory, principele Transilvaniei asediază și recucereste orașul Lipova și cetatea Soimuș, precum și alte cetăți și localități din fostul comitat Arad și Zărand⁴⁰. Istoria Banatului va cunoaște în ultimii ani ai secolului al XVI-lea marea acțiune dusă de Mihai Viteazul pentru unitatea statală românească și se va înscrie activ acestor evenimente. Este cunoscut faptul că în armata lui Mihai Viteazul se înrolaseră soldați din Transilvania și Banat: români, unguri, sârbi ș.a. Raportul nunțului apostolic Germanico Malaspina, relata la 14 noiembrie 1599, la Alba Iulia, că înaintea bătăliei de la Șelimbăr "(...) armata lui Mihai se ridica până la 45000-50000 de oameni, dintre care vreo 25000 erau ostași de elită, albanezi, sârbi, unguri, cazaci și români"⁴¹. Năzuința întregii populații românești ca și a popoarelor balcanice aflate sub jug otoman era independența câștigată prin luptă, sub steagul acestui neînfricat voievod.

La 24 decembrie 1599, V. Walawski, comandant polon în slujba lui Mihai Viteazul, expedia din Turia o scrisoare către A. Taranovski, în care, dând date despre intrarea voievodului în Transilvania, la care participase, nota și cauzele imediate care l-au îndemnat pe Mihai la aceasta. Arăta totodată intențiile apropiate ale voievodului român: "(...) Acum se pregătește pentru iarnă să meargă împotriva Timișoarei și la vară vrea să asedieze cetatea turcească"⁴².

La 25 decembrie 1599 Ugnand David din Satu Mare, informa pe arhiducele Matei că în cetățile Lipova și Soimuș se află garnizoanele lui Mihai Viteazul⁴³. Garnizoanele vor rămâne în aceste cetăți probabil până în preajma morții voievodului.

Într-un raport anonim datat la 12 iunie 1600 se relatau din nou gândurile lui Mihai Viteazul: "... Dacă domnii mei nu ar fi zăbovit atâta, aș fi ocupat și cucerit (...) până acum, fără nici o lovitură de iun, Timișoara (...). Dar dacă s-a zăbovit atâta, vina nu trebuie să mi se asume mie"⁴⁴. Autorul raportului va continua: "Umblă zvonul indeobște că Mihai Viteazul a hotărât că de cum se va întoarce din Moldova, va impresura Timișoara"⁴⁵. În iulie 1600 Bartolomeu Pezzen relata împăratului Rudolf al II-lea "dorințele lui Mihai Vodă, Măria-Sa, domnul Ardealului, Moldovei și Țării Românești, de la înălțimea sa, împăratul Râmului. Acestea sunt dorințele Măriei Sale (...). Și aceasta dorește Măria-Sa, ca cetățile de la hotare, pe care le va putea lua din mâna păgânilor, așa cum sunt: Timișoara, Felnocul, Cenadul, Becicherecul, Paneiova și Berinul, să fie ale Măriei Sale, cu toate ținuturile lor dimpreună, până la Dunăre, pe veci, din fiu în fiu (...)"⁴⁶.

În memoriul pe care îl adresează după 5 februarie 1601 ducelui de Toscana, membru al Ligii Sfinte, Mihai Viteazul exprima intențiile sale, după întoarcerea din Moldova: "... Voiam să plec să iau Timișoara, căci mă înțelesesem cu pașa Timișoarei că de îndată ce voi ajunge cu armata sub ziduri să predea fortăreața..."⁴⁷. Condițiile politice nefavorabile, trădarea unor nobili

³⁹ Amintim tezaurele descoperite la Șela Mică, Moldovenești (nota nr. 12), Șleu (nota nr. 16), Lunca Târnavei (nota nr. 18), Borzești (nota nr. 27), Radna (nota nr. 32), Vișula (în E. Chirilă, St. Dănilă, Tezaurul de monede feudale de la Vișula, sec. XV-XVI, Apulum, 5, 1964, p. 625-630) ș.a.

⁴⁰ S. Márki, *Arad vármegye és Arad Szabad Királyi város története*, Arad, 1895, p. 22.

⁴¹ Călători..., IV, București, 1972, p. 161.

⁴² A. Veress, *Documente privitoare la Istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, V. București, 1932-1933, p. 333-337, Călători..., IV, p. 177-182.

⁴³ A. Einsenhold, *Emlékezetességek Lippa város és környékének múltjából. Lippa város története*, Lipova, 1912, p. 152.

⁴⁴ E. Hurmuzaid, *Documente*, IV, p. 72-73, Călători..., IV, p. 138-141.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ N. Iorga, *Documente noi în mare parte românești relative la Petru Schiopul și Mihai Viteazul*, f.a. p. 483-484 (original românesc).

⁴⁷ *Luptele lui Mihai Viteazul povestite de el însuși*, Sibiu, 1926, p. 7-42 (traducere din limba italiană).

ardeleni ce se înțeleg cu Sigismund Bathory, ca și poziția dușmănoasă a generalului G. Basta îl va împiedica pe voievodul român să-și pună planul în aplicare.

În timpul acelor împrejurări tumultuoase, când populația Banatului a luat implicit parte la evenimente deosebit de agitate, fiind alături de acest "domn cu inima deschisă, viteaz, fără șovăire, doritor de isprăvi și care nu s-ar lăsa oprit în cale de nimic"⁴⁸, înscriem ascunderea tezaurului în localitatea Gelu din județul Timiș.

THE MEDIEVAL HOARDS FOUND AT THE GELU VILLAGE (TIMIS COUNTY) (15th - 16th c.)

-Abstract-

A hoard of 900 silver coins (groschen, 1/2 groschen, denars and hellers) was found at the Gelu village (Timis county). Now it is in the patrimony at the National History Museum of Romania.

The coins were issued in Poland, Danzig, Swiridrița, Prussia, Transylvania, Hungary and Bohemia between 1479 - 1492 and 1597.

The chronological classification of the coins according to the issuing authorities, mints, mint masters and reference catalogues made it possible for the author to grasp some sorts among the already known monetary types and to identify pieces which have not been published yet.

The coins struck in the Transylvanian mints (Sibiu, Baia Mare) are particularly dealt with.

The hoard confirms the complex and intense economical life of the 15th - 16th centuries and enables us to establish the role played by the Banat area in the then monetary circulation and its relationships with the countries of the middle and western Europe.

The value of the coins points to an owner who was a representative of the middle class (craftsman, merchant, peasant, townsman or mercenary).

The reason for the hoard hiding have to be connected with the social, military and political unrest of the end of the 16th century, when the populace of Banat joined Michael the Brave's struggle for national unification.

EXPLICAȚIA FIGURILOR

Planșa nr. 1

Dinari emiși de Rudolf II

1. 1579 - Kremnitz; 2. 1580 - Kosiće (Kassa); 3. 1580 (fără sigle)

Dinar emis de Maximilian II

4. 1560 - Kremnitz (scara 3 x 1)

Planșa nr. 2

Dinari emiși de Rudolf II

1. 1581 - Baia Mare; 2. 1581 - Kosiće (Kassa); 3. 1582 - Kremnitz; 4. 158? - greșeală de batere (scara 3 x 1)

Planșa nr. 3

Dinari emiși de Ferdinand I

1. 1552 - Sibiu; 2-3. 1555 - Baia Mare; 4. 1556 - monetărie necunoscută (I-P) (scara 3 x 1)

EXPLANATION OF FIGURES

Plate no 1

Denars issued by Rudolf II

1. 1579 - Kremnitz; 2. 1580 - Kosiće (Kassa); 3. 1580 (no mint mark)

Denar issued by Maximilian II

4. 1560 - Kremnitz (3 x 1 scale)

Plate no 2

Denars issued by Rudolf II

1. 1581 - Baia Mare; 2. 1581 - Kosiće (Kassa); 3. 1582 - Kremnitz; 4. 158? - error of striking (3 x 1 scale)

Plate no 3

Denars issued by Ferdinand I

1. 1552 - Sibiu; 2-3. 1555 - Baia Mare; 4. 1556 - unknown mint (I-P) (3 x 1 scale)

⁴⁸ Caracterizarea voievodului român îi aparține lui Erich Lassota și este cuprinsă în raportul acestuia către împăratul Rudolf al II-lea, raport redactat la Târgoviște și datat la 31 iulie 1597. Vezi și A. Veress, *Documente*, V, p. 80-82; *Calători...*, IV, p. 63-65; *Mihai Viteazul și epoca sa în documente externe, 1593-1601*, București, 1975.

1

2

3

4

MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE
A ROMÂNIEI
* BIBLIOTECA *

Tezaurul de monede medievale descoperit în localitatea Gelu, județul Timiș (sec. XV–XVI)

MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE
A ROMÂNIEI
* BIBLIOTECA *

1

2

3

4

Tezaurul de monede medievale descoperit în localitatea Gelu, județul Timiș (sec. XV–XVI)

1

2

3

4

Tezaurul de monede medievale descoperit în localitatea Gelu, județul Timiș (sec. XV–XVI)

POLONIA**CAZIMIR AL IV-LEA JAGELLO (1447-1492)**

Nr. crt.	DATARE	NOMINAL	NR. PIESE	BIBLIOGRAFIE	NR.INVENTAR	OBSERVAȚII
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1-2	f.a. (1479-1492)	jumătate de gros	2	HC I, 176	56.069-56.070	
3-4	f.a. (1479-1492)	jumătate de gros	2	HC I, 175	56.071-56.072	

IOAN ALBERT (1492-1501)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
5-20	f.a. (1492-1499)	jumătate de gros	16	HC I, 194	56.073-56.088	
21-23	f.a. (1492-1499)	jumătate de gros	3	HC I, 195	56.089-56.091	
24	f.a. (1499-1501)	jumătate de gros	1	HC I, 196	56.092	

ALEXANDRU I (1501-1505)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
25-44	f.a. (1501-1505)	jumătate de gros	20	HC I, 201	56.093-56.112	
45	f.a. (1501-1505)	jumătate de gros	1	Cf. tip HC I, 202, var.	56.113	

SIGISMUND I (1506-1548)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
46-49	1507	jumătate de gros	4	HC I, 219	56.114-56.117	
50-51	1509	jumătate de gros	2	HC I, 221	56.118-56.119	
52-54	1510	jumătate de gros	3	HC I, 226	56.120-56.122	
55	an ilizibil, (1510?)	jumătate de gros	1	Cf.HC I, 226	56.123	
56	1529	gros	1	HC I, 293	56.124	

DANZIG**SIGISMUND I (1506-1548)**

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
57.	1531	gros	1	HC II, 4847	56.125	

SWIDNIÇA

LUDOVIC II (1516-1526)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
58	1525	jumătate de gros	1	HC I, 211	56.126	
59	1526	jumătate de gros	1	HC I, 212	56.127	
60-66	1526	jumătate de gros	7	HC I, 214	56.128-56.134	
67-68	anul ilizibil	jumătate de gros	2	?	56.135-56.136	legendele parțial ilizibile

PRUSIA

ALBRECHT I DE BRANDENBURG (1525-1568)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
69-70	1531	gros	2	HCII, 5413	56.137-56.138	
71	1532	gros	1	HCII, 5415	56.139	
72	1533	gros	1	HCII, 8668/5416 a	56.140	
73	1535	gros	1	HCII, 8675/5418 b	56.141	
74	1538	gros	1	HCII, 5421	56.142	
75	1542	gros	1	HCII, 5427	56.143	
76-77	1543	gros	2	HCII, 5428	56.144-56.145	

BOHEMIA

VLADISLAV II JAGELLO (1490-1516)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
78	f.a.	heller	1	E.S. p. 1308-1309 C.K. p. 707, fig. 101, 1-2	56.146	unifacies

MAXIMILIAN II (1564-1576)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
79	1571	heller	1	E.S. p. 366-367		unifacies
				M.L.H. p. 56	56.147	

UNGARIA

VLADISLAV II JAGELLO (1490-1516)

NR. CRT.	DATARE	NOMINAL	NR. PIESE	SIGLA	MONETĂRIA	MONETAR	BIBLIOGRAFIE	NR. INV.	OBSERVAȚII
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
80	1513	dinar	1	K-G	Kremnitz	Georgius Thurzó	CNH.II- 278-2 (c) U.-649 H.L. 811 (var. Rv.-)	56.148	Rv.- * PATRONA * - * VNGARIE *

LVDOVIC II (1516-1526)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
81	1518	dinar	1	K-G	Kremnitz	Georgius Thurzó	CNH. II-306 A-1 U.- 673 PA, AK. p. 300 J.P. 138 m-1 HL. 841 (var. Av..)	56.149	Av.. LVDOVICVS * R * VNGAR * 1518 *
82	1526	dinar	1	K-A	Kremnitz	Alexius Thurzó	CNH. II-306 A-2 U.- 673 PA, AK. p. 300 HL. 841 (var. Av..)	56.150	Av.. LVDOVICVS * R * VNGAR * 1526 *
83	1527	dinar	1	L-K	Kremnitz	Ludovicus Kremnica	CNH. II- 306 A-1 U.- 673 PA, AK. p. 300 J.p. 143 nr. 82 HL. 841 (var. Av..)	56.151	Av.. LVDOVICVS * R * VNGAR * 1527 *

FERDINAND I (1526-1564)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
84-85	1528	dinar	2	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	CNH. III. 40, U.- 55 H.L. 935	56.152 - 56.153	
86-87	1528	dinar	2	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 947/Rv.- hibrid	56.154 - 56.165	
88	1528	dinar	1	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	CNH. III 40, U.- 55 H.L. 935/(var. Av.)	56.156	Av.. FERDINAND. D. G. * R. VNGA * 1528 *
89-90	1529	dinar	2	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 947/Rv.- hibrid	56.157 - 56.158	
91-93	1530	dinar	3	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 949/Rv.- hibrid	56.159- 56.161	
94-95	1531	dinar	2	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 949/Rv.- hibrid	56.162 - 56.163	
96	1532	dinar	1	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 949/Rv.- hibrid	56.164	
97-99	1533	dinar	3	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 949/Rv.- hibrid	56.165- 56.167	
100-102	1534	dinar	3	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 949/Rv.- hibrid	56.168- 56.170	
103-104	1535	dinar	2	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 936/Rv.- hibrid	56.171- 56.172	
105-109	1536	dinar	5	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 936/Rv.- hibrid	56.173- 56.177	
110-116	1537	dinar	7	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 936/Rv.- hibrid	56.178- 56.184	
117-121	1538	dinar	5	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 936/Rv.- hibrid	56.185- 56.189	
122-125	1539	dinar	4	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 936/Rv.- hibrid	56.190- 56.193	
126-133	1540	dinar	8	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937/Av.. 936/Rv.- hibrid	56.194- 56.201	anul apare scris: 15.40
134-136	1541	dinar	3	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 959 Av. , 945; 950 Rv.- hibrid	56.202 - 56.204	
137-142	1542	dinar	6	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 959 Av. 944 Rv.- hibrid.	56.205 - 56.210	
144-145	1543	dinar	3	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 959 Av. 944 Rv.- hibrid.	56.211 - 56.213	

146	1543	dinar	1	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	CNH. III. 55; U. 58 H.L. 950	56.214	
147-152	1544	dinar	6	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 959 Av. 944 Rv.- hibrid.	56.215 - 56.220	
153-159	1545	dinar	7	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937 Av. 944 Rv.- hibrid.	56.221 - 56.227	
160	1546	dinar	1	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937; (var. RV.)	56.228	Rv.- .PATRONA..VNGARIE * K - B
161-162	1546	dinar	2	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	CNH III- 55 U- 58 H.L. 950	56.229 - 56.230	
163-164	1546	dinar	2	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 941; 959 Av.. 944 Rv.- hibrid.	56.231 - 56.232	
165-167	1546	dinar	3	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 935 Av.. 944 Rv.- hibrid.	56.233 - 56.235	
168-174	1547	dinar	7	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937 Av.. 958 Rv.- hibrid.	56.236 - 56.242	
175	1548	dinar	1	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 950 (var. RV.)	56.243	PATRONA***VNGARIE* K-B
176-188	1548	dinar	13	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937 Av.. 949 Rv.- hibrid.	56.244 - 56.256	
189-199	1549	dinar	11	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937 Av.. 958 Rv.- hibrid.	56.257 - 56.267	
200-218	1550	dinar	19	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937 Av.. 949 Rv.- hibrid.	56.268 - 56.286	
219-238	1551	dinar	20	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937 Av.. 936 Rv.- hibrid.	56.287 - 56.306	
239-255	1552	dinar	17	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937 Av.. 936 Rv.- hibrid.	56.307 - 56.323	
256-	1552	dinar	1	H-P	Sibiu	Haller Petrus	CNH. III. 53, U.- 53, H.P. 189 A, p. 44 R. 16, p. 5, H.L. 948 (var. Av.)	56.324	Av. FERDINAN.D.G.R.VNG. 1552* H-P
257	1552	dinari	1	H-P	Sibiu	Haller Petrus	CNH. III. 53, U.- 53, H.P. 190 C, p. 45 R. 18, p. 5, H.L. 948 (var. Av./Rv.-)	56.325	Av. FERDINAN.D.G.R.VNG. 1552* Rv. PATRONA* * VNGARIE H-P

258-269	1553	dinarii	12	K-B	Kremnitz	Eernhard Peheim	H.L. Av. 937 Rv. 936 - hibrid	56.326 - 56.337	
270-281	1554	dinarii	12	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. Av. 937 Rv. 936 - hibrid	56.338 - 56.349	
282-285	1555	dinarii	4	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. Av. 937 Rv. 936 - hibrid	56.350 - 56.353	
286	1555	dinari	1	N-C	Baia Mare		CNH. III 58, U.- 61 H.L. 953 (var. Av./Rv. -)	56.354	Av. FERDINAND.D.G.R.VNG. 1555. Rv. PATRONA***VNGARIE N-C
287	1555	dinari	1	N-C	Baia Mare		CNH. III 58, U.- 61 H.L. 953 (var. Av./Rv. -)	56.355	Av. FERDINAND.D.G.R.VNG * 1555* Rv. PATRONA.*VNGARIE N-C
288-307	1556	dinarii	20	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. 937 Av.. 936 Rv.- hibrid.	56.356 - 56.375	
308	1556	dinari	1	I-P ?	?	?	H.L. 945 (var. Rv.)	56.376	Av. FERDINAND.D.G.R.VNGA. 1556. Rv. PATRONA...VNGARIE I-P
309-319	1557	dinarii	11	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. Av. 937 Rv. 936 - hibrid	56.377 - 56.387	
320-328	1558	dinarii	9	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	H.L. Av. 937 Rv.- 936 hibrid	56.388 - 56.396	
329-343	1559	dinarii	15	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	CNH III. 41, U.- 56 H.L. 936	56.397 - 56.411	
344-348	1560	dinarii	5	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	CNH. III. 41, U.- 56 H.L. 936	56.412 - 56.416	
349-360	1561	dinarii	12	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	CNH. III. 41, U.- 56 H.L. 936	56.417 - 56.428	
361-371	1562	dinarii	11	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	CNH. III. 41, U.- 56 H.L. 936	56.429 - 56.439	
372-379	1563	dinarii	8	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	CNH. III. 41, U.- 56 H.L. 936	56.440 - 56.447	
380-388	1564	dinarii	9	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	CNH. III. 41, U.- 56 H.L. 936	56.448 - 56.456	
389-391	1565	dinarii	3	K-B	Kremnitz	Bernhard Peheim	CNH. III. 41, U.- 56 H.L. 936	56.457 - 56.459	

MAXIMILIAN II (1564-1576)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.		9.	10.
398-403	1565	dinarii	6	K-B	Kremnitz		CNH. III. 94, U.- 98 H.P. 232 a H.L. 992 H.L. 992	56.466 - 56.471	
404-410	1566	dinarii	7	K-B	Kremnitz		CNH. III. 94, U.- 98 H.P. 232 b H.L. 992	56.472 - 56.478	
411-416	1567	dinarii	6	K-B	Kremnitz		CNH. III. 94, U.- 98 H.P. 232 c H.L. 992	56.479 - 56.484	
417-428	1568	dinarii	12	K-B	Kremnitz		CNH. III. 94, U.- 98 H.P. 232 d H.L. 992	56.485 - 56.496	
429-445	1569	dinarii	17	K-B	Kremnitz		CNH. III. 94, U.- 98 H.P. 232 e H.L. 992	56.497 - 56.513	
446-457	1570	dinarii	12	K-B	Kremnitz		CNH. III. 94, U.- 98 H.P. 232 f H.L. 992	56.514 - 56.525	
458-472	1571	dinarii	15	K-B	Kremnitz		CNH. III. 94, U.- 98 H.P. 232 g H.L. 992	56.526 - 56.540	
473-490	1572	dinarii	18	K-B	Kremnitz		CNH. III. 94, U.- 98 H.P. 232 h H.L. 992	56.541 - 56.558	
491-493	1573	dinarii	3	K-B	Kremnitz		CNH. III. 94, U.- 98 H.P. 232 i H.L. 992	56.559 - 56.561	

494-498	1574	dinarii	5	K-B	Kremnitz		CNH. III. 94, U.- 98 H.P. 232 j. H.L. 992	56.562 - 56.566	
499	1574	dinari	1	H-S	Kassa		CNH. III. 96, U.- 97 H.P. 235 a H.L. 994	56.567	
500-521	1575	dinarii	22	K-B	Kremnitz		CNH. III. 95, U.- 99 H.P. 233 a H.L. 993	56.568 - 56.589	
522	1575	dinari	1	H-S	Kassa		CNH. III. 96, U.- 97 H.P. 235 b H.L. 994	56.590	
523-551	1576	dinarii	29	K-B	Kremnitz		CNH. III. 95, U.- 99 H.P. 233 b H.L. 993	56.591 - 56.619	
552-574	1577	dinarii	23	K-B	Kremnitz		CNH. III. 95, U.- 99 H.P. 233 c H.L. 993	56.620 - 56.642	
575-576	1577	dinarii	2	K-B	Kremnitz		CNH. III. 94, U.- 98 H.P. 233 c H.L. 992	56.643 - 56.644	
577-594	1578	dinarii	18	K-B	Kremnitz		CNH. III. 95, U.- 99 H.P. 233 d H.L. 993	56.645 - 56.662	
595	f.a.	fals monetar	1	K-B	?			56.663	

RUDOLF II (1576-1608)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
596	1577	dinari	1	K-B	Kremnitz		CNH. III. 159, U.- 159 H.L. 1058	56.664	
597-598	1578	dinarii	2	K-B	Kremnitz		CNH. III. 159, U.- 159 H.L. 1058	56.665 - 56.666	
599-620	1579	dinarii	22	K-B	Kremnitz		CNH. III. 159, U.- 159 H.L. 1058	56.667 - 56.688	

621-626	1579	dinarii	6	K-B	Kremnitz		CNH. III. 160, U.- 160 H.L. 1059	56.689 - 56.694	
627	1579	dinari	1	K-B	Kremnitz		H.L. 1059 Av.. 1058 Rv.- hibrid	56.695	Planşa I/1
628-653	1580	dinarii	26	K-B	Kremnitz		CNH. III. 160, U.- 160 H.L. 1059	56.696 - 56.721	
654	1580	dinari	1	H-S	Kassa		CNH. III. 163, U.- 156 H.L. 1062 (var. Rv.-)	56.722	Rv.- PATRO * 1580 * HVNGA H - S Planşa I/2
655	1580	dinari	1	fără sigle	Kassa ?		CNH. III. 163, U.- 156 H.L. 1062 var. Rv.-	56.723	Rv.- PATRO x 1580 x HVNGA Planşa I/3
656-677	1581	dinarii	22	K-B	Kremnitz		CNH. III. 160, U.- 160 H.L. 1059	56.724 - 745	
678	1581	dinari	1	H-S	Kassa		CNH. III. 163, U.- 156 H.L. 1062	56.746	Planşa II/1
679	1581	dinari	1	N-B	Baia Mare		CNH. III. 165, U.- 163 H.L. 1064	56.747	Planşa II/2
680-688	1582	dinarii	9	-B	Kremnitz		CNH. III. 160, U.- 160 H.L. 1059	56.748 - 56.756	Moneda cu nr.inv. 56.750 are sigla K inversată Planşa II/3
689-702	1583	dinarii	14	K-B	Kremnitz		CNH. III. 160, U.- 160 H.L. 1059	56.757 - 56.770	
703-725	1584	dinarii	23	K-B	Kremnitz		CNH. III. 160, U.- 160 H.L. 1059	56.771 - 56.793	
726-753	1585	dinarii	28	K-B	Kremnitz		CNH. III. 160, U.- 160 H.L. 1059	56.794 - 56.821	

754-773	1586	dinari	20	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U.- 160 H.L. 1059	56.822 - 56.841	
774-779	1587	dinari	6	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U. 160 H.L. 1059	56.842 - 56.847	
780-792	1588	dinari	13	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U, 160 H.L. 1059	56.848 - 56.860	
793-807	1589	dinari	15	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U, 160 H.L. 1059	56.861 - 56.875	
808-824	1590	dinari	17	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U, 160 H.L. 1059	56.876 - 56.892	
825-840	1591	dinari	16	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U, 160 H.L. 1059	56.893 - 56.908	
841-850	1592	dinari	10	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U, 160 H.L. 1059	56.909 - 56.918	
851-869	1593	dinari	19	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U, 160 H.L. 1059	56.919 - 56.937	
870-877	1594	dinari	8	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U, 160 H.L. 1059	56.938 - 56.945	
878-888	1595	dinari	11	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U, 160 H.L. 1059	56.946 - 56.956	
889-892	1596	dinari	4	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U, 160 H.L. 1059	56.957 - 56.960	
893-894	1597	dinari	2	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U, 160 H.L. 1059	56.961 - 56.962	

895-899	an ilizibil 1580- 1589?	dinarii	5	K-B	Kremnitz		CNH, III. 160, U. 160 H.L. 1059	56.963 - 56.967	
900	?	dinari	1	K-B	Kremnitz		tip. U.- 160, H.L. 1059	56.968	Greșală de batere. Legende avers-revers parțial inversate Av.. * 15.RO.1.S.AV.G.H.P.TR* Rv.- PATR * 158.AV.G.H K - B. Planșa II/4